

Черній Д. В.,
аспірант
Науковий керівник: **Яловега Л. В.,**
канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
Полтавський державний аграрний університет
м. Полтава

СТРАТЕГІЧНИЙ УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНОЮ СОЦІАЛЬНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ІННОВАЦІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах глобальних трансформацій, цифровізації економіки та зростання значущості принципів сталого розвитку перед підприємствами постають нові виклики щодо інтеграції корпоративної соціальної відповідальності (далі – КСВ) у стратегічне управління. Формування ефективної системи управління КСВ потребує науково обґрунтованого методологічного забезпечення, що включає діагностику зрілості відповідних управлінських систем, оцінювання рівня інтеграції КСВ у стратегію підприємства, а також вимірювання її впливу на ключові показники результативності та ефективності. Зазначене передбачає актуалізацію використання комплексу методів стратегічного аналізу, оцінювання іміджу підприємства, ESG-індикаторів, нефінансової звітності та механізмів соціального аудиту. У такому підході КСВ розглядається не як окрема складова діяльності підприємства, а як елемент системи стратегічного управління, що взаємодіє з інституційним середовищем, інноваційним потенціалом, галузевою специфікою та ціннісними орієнтирами ключових стейкхолдерів.

Сучасна парадигма управління КСВ вимагає від підприємств формування гнучкої, адаптивної та прозорої системи, здатної оперативно реагувати на зовнішні виклики. У цьому контексті стратегічний управлінський облік (далі – СУО) набуває особливого значення як інструмент, що забезпечує цілісну обліково-аналітичну підтримку процесу ухвалення рішень. Його функціональність значно розширюється внаслідок впровадження підходів до оцінки повного життєвого циклу продукції (Life-Cycle Costing), аналізу ланцюга створення вартості (Value Chain Analysis), а також інструментів, що враховують принципи циркулярної економіки (оптимізації ресурсного використання, повторного застосування матеріалів, скорочення обсягів відходів та підвищення екологічної ефективності). Новітні облікові підходи мають враховувати циклічність ресурсопотоків та економічний ефект від замкнених ланцюгів постачання.

Відповідно, СУО трансформується у платформу інтеграції циркулярних інновацій у процес стратегічного планування.

Впровадження моделі циркулярної економіки в Україні потребує як адаптації законодавчої бази, так і створення економічних стимулів для бізнесу [1]. У межах СУО важливу роль відіграють ESG-орієнтовані індикативні панелі, які надають можливість оперативного моніторингу соціально-екологічних змін та прийняття рішень, узгоджених із цілями сталого розвитку. Інтегрована звітність, що об'єднує фінансові та нефінансові аспекти діяльності, формує основу прозорої комунікації з інвесторами, споживачами, регуляторами та іншими зацікавленими сторонами. Разом із тим, СУО виконує функцію аналітичної підтримки оцінювання ефективності КСВ-стратегій на основі інструментів багатовимірного KPI, оцінки іміджу підприємства та нефінансової вартості бізнесу. Такий підхід дає змогу виявити вплив соціально відповідальних практик на стратегічну результативність підприємства, моделювати альтернативні сценарії його розвитку, а також підвищити рівень управлінської прозорості.

Значний потенціал для вдосконалення системи управління підприємством мають сучасні інструменти стратегічного менеджменту, зокрема Balanced Scorecard (система показників, що забезпечує комплексне бачення діяльності підприємства, охоплюючи фінансові, клієнтські, внутрішньоопераційні та інноваційно-розвиткові аспекти), Target Costing (метод цільового ціноутворення, що ґрунтується на визначенні прийнятної для споживача ціни та зворотному розрахунку допустимої собівартості) та Environmental Management Accounting (система екологічного управлінського обліку, що враховує витрати, пов'язані з впливом підприємства на довкілля, а також допомагає в ухваленні екологічно та економічно обґрунтованих рішень). Застосування зазначених інструментів сприяє трансформації облікової системи відповідно до принципів ESG-менеджменту, інтегруючи нефінансові показники у стратегічне планування та оцінку результативності. У практиці розвинених країн ЄС ці підходи вже зарекомендували себе як дієві засоби підвищення довгострокової ефективності: від включення екологічних індикаторів у систему оцінювання діяльності підприємств – до врахування соціальних стандартів під час формування цінової політики. Це особливо актуально для підприємств аграрного сектору, енергетики та харчової промисловості, які зазнають зростаючого тиску з боку споживачів, інвесторів та регуляторів щодо прозорості, сталості та соціальної відповідальності бізнесу.

Таким чином, стратегічне управління КСВ в інноваційно орієнтованому підприємстві формує нову управлінську парадигму, в якій соціальна легітимність, довіра та прозорість стають ключовими чинниками забезпечення довгострокової стійкості й конкурентоспроможності. СУО

відіграє роль системоутворювального інструмента, що дозволяє об'єднати економічну доцільність із екологічною безпекою та соціальною відповідальністю, створюючи передумови для формування ціннісно орієнтованого бізнесу майбутнього.

Список використаних джерел

1. Яловега Л.В., Лега О.В., Прийдак Т.Б. Циркулярна економіка як інструмент сталого розвитку: виклики та перспективи. *Управлінські парадигми сталого розвитку та інклюзивного економічного зростання*: зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конф. Суми: Сумський державний університет, 2024. С. 227-228.

Яловега Л. В.,

канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування

Лега О. В.,

канд. екон. наук, доцент,
професор кафедри обліку і оподаткування

Прийдак Т. Б.,

канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування
Полтавський державний аграрний університет
м. Полтава

КАСОВІ РОЗРИВИ В СИСТЕМІ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ: ПРОБЛЕМАТИКА, ДІАГНОСТИКА, ЗАПОБІГАННЯ

У сучасних умовах господарювання ефективно управління грошовими потоками набуває особливої актуальності, оскільки забезпечення безперервної платоспроможності є передумовою фінансової стійкості підприємств. Одним із найпоширеніших викликів у сфері управління фінансами виступає касовий розрив, що характеризується тимчасовою нестачею коштів для покриття поточних обов'язкових зобов'язань. Така ситуація не завжди є наслідком збитковості бізнесу, а свідчить про дисфункцію у процесах планування грошових надходжень і витрат.

Касовий розрив визначається як різниця між наявними на початок періоду грошовими коштами з урахуванням очікуваних надходжень та сумарними плановими відрахуваннями. Поява дефіциту обігових коштів, навіть при наявності прибуткової операційної діяльності, може зумовити затримки у виплаті заробітної плати, накопичення кредиторської заборгованості перед постачальниками та фінансовими установами, а також порушення податкової дисципліни, що, у свою чергу, призводить до нарахування штрафних санкцій і пені. На відміну від технічного дефолту,